

O czym był II Kongres Edukacyjny Łódzkiego Towarzystwa Pedagogicznego „Odmienność w szkole – czy to problem?” Rozważania globalne i lokalne

Celem kongresu było uświadomienie uczestnikom wyzwań, jakim muszą sprostać nauczyciele, napotykający w swojej pracy zawodowej uczniów „odmiennych” ze względu na stan zdrowia, wyznanie, kulturę, pochodzenie społeczne itp.

Do wystąpień i prezentacji udało nam się pozyskać doświadczonych teoretyków i praktyków tematu, a także referenta z Czech, mgr Jakuba Štědroň’a, który przedstawił problem mniejszości narodowych w Czechach i politykę państwa w tym zakresie .

Część merytoryczną Kongresu otworzył prof. zw. dr hab. Bogusław Śliwerski,

1. **Bogusław Śliwerski** - pedagog polski, obecnie profesor [Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej](#) oraz [Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej](#) w Warszawie^{[1][2]}.

Ukończył pedagogikę na Uniwersytecie Łódzkim (1977), następnie podjął pracę na tej uczelni. W 1985 obronił doktorat (na podstawie pracy *Metodologiczne aspekty naukowych dociekań nad samowychowaniem*), w 1993 na Wydziale Pedagogicznym [Uniwersytetu Warszawskiego](#) uzyskał habilitację (praca *Przekraczanie granic wychowania. Od "pedagogiki dziecka" do antypedagogiki*). W listopadzie 1999 został mianowany profesorem nauk humanistycznych. Na [Uniwersytecie Łódzkim](#) pełnił funkcje kierownika Zakładu Teorii Wychowania (1994-2006) oraz kierownika Katedry Teorii Wychowania (od 2000-2007). W latach 2004-2010 był rektorem [Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Łodzi](#). Współpracuje ze słowackimi uniwersytetami w Trnawie, Ružomberku i Preszowie.

W latach 2002-2004 był członkiem [Państwowej Komisji Akredytacyjnej](#); jest przewodniczącym Komitetu Nauk Pedagogicznych [PAN](#), członkiem [Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów](#), wiceprzewodniczącym Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego (od 2005) oraz członkiem zwyczajnym Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Jest honorowym Przewodniczącym Łódzkiego Towarzystwa Pedagogicznego.

Wchodzi w skład Rad Naukowych kilku czasopism pedagogicznych, m.in. "The New Educational Review", "Acta Facultatis Paedagogicae Universitatis Tyrnaviensis", "Rocznika Pedagogicznego KNP PAN", "Chowanny", "Auxilium Sociale Novum", "Człowiek-Teraźniejszość-Edukacja", "Keryks", "Forum Oświatowe", "Przegląd Pedagogiczny" i "Problemy Wczesnej Edukacji". Jest redaktorem naczelnym czasopisma naukowego "Studia z Teorii Wychowania", wydawanego w Wydziale Pedagogicznym [Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie](#).

Otrzymał kilka nagród Ministra Edukacji Narodowej za publikacje naukowe. Działał w [harcerstwie](#), był m.in. członkiem [Rady Naczelnej ZHP](#), został odznaczony [Krzyżem "Za Zasługi dla ZHP"](#).

Tytuł wystąpienia: **Nauczyciele w gorsecie MENskich regulacji**

Przedmiotem referatu nie jest kwestia feminizmu w zawodzie nauczycielskim w Polsce, gdyż ten był już przedmiotem wielu badań naukowych, ale silnie związanej z tym zjawiskiem możliwości nakładania przez centralne władze systemu oświatowego na pełniące tę rolę osoby, głównie kobiety, gorsetu. Mało kto jednak zdaje sobie sprawę z tego, jak silnie z biegiem czasu i zmian politycznych ich zawodowy korpus jest prawnie usztywniany, by nie tyle uwydatnić piękno pełnionej przez nauczycieli służby publicznej, ale odpowiednio ukształtować ich sylwetki. Właśnie dlatego Autor sięga po metaforę gorsetu, by analizując politykę oświatową dwudziestopięciolecia III RP dostrzec tak zakres nauczycielskiej autonomii, swobody, pedagogicznego oddechu, jak i odrestaurowanego przez polityków przełomu stuleci zaciskania pasa, pozbawiania pedagogów tchu dla uwydatnienia przez władze granic możliwego zaangażowania, barier dla osobistego ruchu (aktywności), których przekroczyć im nie wolno. Nauczycielska tożsamość zawodowa kreowana jest m.in. przez producenta gorsetów, które swoimi rodzajami i rozmiarami mają pozbawiać pedagoga nadmiaru „tkanki” profesjonalnej autonomii.

Zainteresowanych wykładem Autor odsyła do książki jaką wydaje w Oficynie Wydawniczej Impuls prof. Henryka Kwiatkowska. Ukaze się pewnie po wakacjach w serii Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN "Pałace problemy".

W dalszej kolejności swoje wystąpienia prezentowali kolejno:

2. **mgr Jakub Štědroň** (Czechy), dyrektor "Domu národnostních menšin" (Domu Mniejszości Narodowych) w Pradze przedstawił problematykę mniejszości narodowych w Republice Czeskiej.

Tytuł wystąpienia: **Problematyka mniejszości narodowych w Republice Czeskiej a polityka państwa w tym zakresie**

Według prawa czeskiego mniejszość narodowa to społeczność żyjąca na terenie Republiki Czeskiej charakteryzująca się pochodzeniem etnicznym, językiem, kulturą i tradycjami, która dba o zachowanie i rozwój własnej tożsamości, języka i kultury oraz ochronę własnego społeczeństwa. Prawa mniejszości narodowych są zawarte w ustawie o Prawach mniejszości narodowych nr 273 z 2001 r. Ta ustawa jest uzupełniona rozporządzeniem nr 262 z 2005r., definiującego sposób pozyskiwania pomocy i dofinansowania mniejszości narodowych oraz wsparcia integracji mniejszości romskiej.

Podczas spisu powszechnego w 2011 r. uczestnicy mogli wybrać jedną narodowość, dwie lub nie wskazać żadnej narodowości. Jedna czwarta obywateli nie podała żadnej narodowości, zaś 1,6% wskazało podwójną narodowość. Te dane nie muszą odpowiadać prawdzie. Czeską narodowość wskazało 64,3% obywateli, narodowość morawską (która nie jest oficjalna mniejszością – jest zaliczana do narodowości słowackiej) 5%, a słowacką 1,4%. Ukraińską _ 0,5%, polską 0,4%, wietnamską 0,3%. Wśród obywateli wskazujących podwójną narodowość, czeska narodowość zgłosiło 6 848 945 obywateli, morawską 627 613, a słowacką 166 956. Do narodowości romskiej przyznało się jedynie 5 135 obywateli, co jest niezgodne z szacunkiem osób narodowości romskiej

liczonych na 250 000.

Do narodowości polskiej przyznało się w roku 2001 51 968 osób, czyli 0,5%. 10 lat później już tylko 17 856 osób. Mniejszość polska jest w Republice Czeskiej skupiona przede wszystkim na obszarze historycznie należącego do Czech części rejonu cieszyńskiego. Tak więc liczba Polaków ma tendencję zmniejszającą się.

Główną organizacją jest Kongres Polaków w republice Czeskiej. Największą organizacją zrzeszoną w Kongresie jest Polski Związek Kulturalno-Oświatowy. Jedną z najważniejszych form działalności Kongresu jest wydawanie czasopisma Głos Ludu oraz książek pisanych w Czechach po polsku.

- 3. Mirosława Mazurkiewicz** – nauczycielka wychowania przedszkolnego. Na co dzień dyrektorka Przedszkola Miejskiego nr 19 w Słupsku, którego podstawowym celem jest stwarzanie dzieciom warunków do intensywnego poznawania i przeżywania świata. Eksponuje edukację kreatywną, zakładającą twórcze podejście do rzeczywistych podmiotów triady, które stanowią: dziecko, rodzic, nauczyciel. Autorka programów promujących upowszechnianie wiedzy historycznej, znajomości dziedzictwa kulturowego oraz kształtowanie twórczych, odpowiedzialnych i świadomych własnej tożsamości obywateli.

Tytuł wystąpienia: **Pakiety edukacyjne szansą czy zagrożeniem dla współczesnej edukacji przedszkolnej**

Autorka referatu podzieliła się swoimi obawami na temat nadmiernego wykorzystywania pakietów (oferowanych przez wydawnictwa) w pracy z małym dzieckiem. Zdaniem autorki przeczy to założeniom współczesnej koncepcji wychowania przedszkolnego. Należy bowiem pamiętać, że dziecko w wieku przedszkolnym uczy się spontanicznie, naturalnie, w każdych okolicznościach, niejako mimowolnie i przypadkowo. W czasie nauczania spontanicznego dziecko robi to, co jest zgodne z jego zainteresowaniami. Potrzebą i motorem rozwoju osobowości dziecka, naturalną formą jego aktywności jest przede wszystkim zabawa. Obok zabawy aktywność własna przejawia się także w samodzielnym, spontanicznym zaspokajaniu ciekawości poznawczej, obserwowaniu otoczenia, zadawaniu pytań, reagowaniu na przyrodę, literaturę i sztukę. Autorka w swoim wystąpieniu przedstawiła wyniki badań MEN w zakresie wyboru przez nauczycieli wychowania przedszkolnego pomocy dydaktycznych oraz zaprezentowała własne rozwiązania, które stosuje na co dzień w przedszkolu. Udowodniła, że w edukacji przedszkolnej szczególnie ważna jest aktywność twórcza, którą dziecko podejmuje dla niej samej, dla przyjemności i satysfakcji, jaką przynosi. A obowiązkiem nauczycieli jest stworzenie warunków do tak pojmowanej aktywności oraz umiejętne pokierowanie zabawą dziecka i jego twórczością.

- 4. Dr Grażyna Mikołajczyk – Lerman**, Katedra Socjologii Stosowanej i Pracy Socjalnej, Instytut Socjologii, Uniwersytet Łódzki

Tytuł wystąpienia: **Inny w szkole – doświadczenia i opinie uczniów pełnosprawnych i ich rodziców**

Celem prezentacji było przedstawienie doświadczeń i opinii uczniów pełnosprawnych i ich rodziców na temat integracji społecznej i kształcenia integracyjnego.

Przyjmuje się, że edukacja integracyjna jest kluczem do integracji społecznej szeroko rozumianej. Integracja społeczna musi rozpoczynać się w obszarze edukacji, a jednocześnie integracja edukacyjna ma sens tylko wówczas, gdy prowadzi do integracji społecznej.

Jeżeli przyjmiemy, że integracja edukacyjna jest płaszczyzną, częścią integracji społecznej, to zadania w zakresie oddziaływań prointegracyjnych nie mogą się ograniczyć wyłącznie do terenu placówek edukacyjnych. O efektach pracy wychowawczej prowadzonej na terenie szkoły zdecydują w największym stopniu oddziaływania środowisk naturalnych życia dziecka, tzn. jego rodziny, społeczności lokalnej, w tym sąsiedzkiej i grup rówieśniczych tworzących się w obrębie tej społeczności. W ramach tego należy wymienić także przygotowanie uczniów pełnosprawnych i ich rodziców. Stosunek rodziców dzieci pełnosprawnych do dzieci niepełnosprawnych jest często wskazywany jako istotny dla skuteczności integracyjnej formy kształcenia. Tak więc badanie postaw rodziców uczniów pełnosprawnych pozwala diagnozować czynniki potencjalnego wpływu na kształtowanie się u dzieci i młodzieży nastawień prointegracyjnych, bądź przeciwnie — segregacyjnych, izolujących i odrzucających, gdyż to właśnie rodzice tych dzieci kształtują w nich postawy

- 5. Dr Teresa Wejner-Jaworska** - doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Wyższej Szkole Edukacji Zdrowotnej, przewodnicząca Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Dysleksji, przez wiele lat główny specjalista w Biurze Rzecznika Praw Dziecka, specjalistka w zakresie terapii dysleksji. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się wokół problemów osób ze specyficznymi trudnościami edukacyjnymi- dysleksji rozwojowej i ADHD jak również diagnozy psychologiczno-pedagogicznej oraz praw dziecka. Autorka książek : *Tak, mam dysleksję –doświadczenia edukacyjne dorosłych osób z dysleksją w oparciu o wywiady narracyjne* (2013), *Sprawdzian, egzamin zewnętrzny pod koniec szkoły podstawowej* (2007) oraz ok. 80 artykułów i opracowań naukowych i metodycznych.

Konwencja o Prawach Dziecka ratyfikowana przez Polskę 7 lipca 1991r. , przyjmuje rozwiązania prawne w sposób naturalny podkreślające prawo dziecka do szczególnej ochrony w ramach trzech podstawowych kryteriów: ochrony, pomocy i uczestnictwa. Każde dziecko zgodnie z Konwencją o Prawach Dziecka posiada prawa i wolności przysługujące mu z uwagi, że jest dzieckiem oraz ogólne prawa człowieka i obywatela. Niestety, bywają przypadki łamania tych praw.

- 6. Mgr Krzysztof Kwiatkowski** - pedagog, pedagog uliczny. Absolwent Uniwersytetu Łódzkiego w zakresie pedagogiki opiekuńczej. Ukończył studia podyplomowe: Państwowy Instytut Pedagogiki Specjalnej w Warszawie o kierunku pedagogika resocjalizacyjna. Ma doświadczenie w pracy pedagogicznej w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym, Pogotowiu Opiekuńczym oraz w Domu Dziecka; był nauczycielem w ośmioklasowej szkole podstawowej, pedagogiem szkolnym i wychowawcą świetlicy. Wykładał metodykę resocjalizacji oraz survival'u w wychowaniu na Uniwersytecie Łódzkim oraz w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Łodzi. Posiada uprawnienia do prowadzenia socjoterapii, jest instruktorem ratownictwa oraz szkoli instruktorów survivalu.

Autor sięgnął do własnego przekonania, które wzięło się z doświadczania ludzkich przemian, że działania survivalowe są zarazem kreacją nowego-starego pola zainteresowań, doznawania siebie w nowych-starych okolicznościach oraz wykorzystania specyficznej metodyki. Jest więc samym sednem, katalizatorem i drogą. Życiem. Jego były student, a obecnie profesor pedagogiki, wyjechał na 2 tygodnie na obóz survivalowy ze swymi dziećmi (4 i 5 lat), aby się przyjrzeć na czym to polega. Stwierdził, że survival jest narzędziem, ale widzi wyraźnie, że istotny jest człowiek, który trzyma to narzędzie.

Autor w przetrwaniu za niezwykle ważny uważa ogień. Swoje wystąpienie nazwał więc "Ogień przetrwania" i pokazał tego sens...

W Kongresie wzięło udział 76 nauczycieli, pedagogów, psychologów, wychowawców z Łodzi i województwa łódzkiego. W dyskusji, która odbyła się na zakończenie spotkania wybrzmiały następujące tezy:

- wolny, suwerenny nauczyciel w demokratycznym kraju powinien, bez względu na gorset zaciskany na nim przez państwo, kierować się własnym przekonaniem o wartości misji wykonywanego przez siebie zawodu, wiarą w sens własnych oddziaływań na uczniów, wychowanków i podopiecznych, i realizować w praktyce te normy i wartości, które czynią zeń nie tylko nauczyciela, lecz także pedagoga, a przede wszystkim konstytuują jako człowieka;
- odmienność i różnorodność etniczna przyczynia się, poprzez poznawanie innych kultur, tradycji, poglądów itp., do lepszego poznania samego siebie, co dla decydentów i polityków oświatowych powinno być przesłanką do wspierania wszelkich działań na rzecz pielęgnowania i szanowania różnorodności wśród obywateli własnego państwa;
- dziecko w wieku przedszkolnym uczy się i rozwija w realnym środowisku rówieńczym, w konkretnym przedszkolu, w kontakcie z rzeczywistymi nauczycielami. Nadmiar w stosowaniu oferowanych przez wydawnictwa pakietów edukacyjnych powoduje wyobcowanie, tworzenie artefaktów, utrudnia gromadzenie przez dziecko autentycznych doświadczeń, przeżyć i emocji;
- „odmienny”, „inny”, „niepełnosprawny” to wciąż w odbiorze dzieci i rodziców temat tabu, o którym mało się mówi, mało się wie, za to łatwo tworzy stereotypy. Przed szkołą, nauczycielami, lecz przede wszystkim przed domem rodzinnym i rodzicami stoi zadanie informowania, przybliżania problematyki, osvajania inności;
- Konwencja o Prawach Dziecka, jak pokazują badania i praktyka, jest często łamana zarówno przez polityków jak i pracowników oświaty i instytucji pomocowych;
- W praktyce survival'u niejako z automatu nie ma wykluczenia – istnieje "podgarnianie". Nie polega jednak na opiekuńczej postawie, ale na budowaniu sytuacji promujących, na nadawaniu znaczenia zdarzeniom, na towarzyszeniu w pokonywaniu oporu natury. Cała rzecz jednak ma specyficzną cechę - nie opiera swej argumentacji na sztucznie wytworzonych wartościach cywilizacji hi-tech czy na korporacyjnym tworzeniu więzi i uzależnień, lecz na prawdziwym, autentycznie doświadczanym budowaniu relacji międzyludzkich.